

KR 29/02 Bønnebok - Tillegg til Norsk Salmebok

Råd, nemnder m.v.	Møtested	Møtedato
Nemnd f. gudstjenesteliv	Oslo	26.11.1999
Nemnd f. gudstjenesteliv	Oslo	6.12.2001
Kirkerådet	Oslo	17.-18.02.2000
Kirkerådet	Lillehammer	15.11.2001
Kirkerådet	Oslo	28.05.2002
Bispemøtet	Oslo	10.-11.06.2002
Kirkerådet		

Saksbehandler:

Åge Haavik

Saksdokumenter:

Saksutredning

Forslag til Bønnebok og andre tillegg til Norsk Salmebok

Sak-nr. KR 29/02 Bønneboktillegg til Norsk Salmebok

Oppsummering

Verbum henvendte seg til Kirkerådet våren 1999 med orientering om at de nå planla en ny utgave av Norsk Salmebok. Da ville tidspunktet være inne for å inkludere Bønneboken i Norsk Salmebok. Dette har vært utsatt siden forslaget til en slik bønnebok var ferdig i 1990.

Ettersom det har gått såvidt lang tid siden Bønneboken ble utformet, fant Verbum imidlertid grunn til å reise spørsmålet om man nå bare kunne ta inn den vedtatte Bønneboken, eller om forutsetningene er endret på en slik måte at en må tenke nytt om dette.

Dette førte til at det ble nedsatt et bønnebokutvalg, som har arbeidet med tanke på ferdig bok til 1. søndag i advent 2002.

Verbum ser nå at den nåværende standardutgaven av Norsk Salmebok kan komme til å være utsolgt sommeren 2002.

Bispemøtet har behandlet det forslaget som foreligger på grunnlag av høringsprosessen, på sitt møte 28. mai 2002. Saken er derfor klar for endelig behandling av Kirkerådet, sml. sak KR 65/01 vedtakspunkt 1c (se nedenfor, side 4)

Forslag til vedtak:

1. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til tilleggsdeler til Norsk Salmebok med de endringer Bispemøtet har gjort.
2. Holger Lissner, som har utformet de bønnene som står i kapitlet **Kirkeårsbønner**, bes supplere disse med bønner for *Askeonsdag*, *St. Hansaften (ev. –dag)* og *Bots- og bededag*. Det forutsettes at dette ikke forsinker fremdriften av saken.
3. Kirkerådets direktør gis fullmakt til å treffe de beslutninger som er nødvendig for at forlaget skal kunne ha den nye utgaven av Norsk Salmebok ferdig til 1. søndag i advent dette året.

*

Bakgrunn

Siden Kingos Salmebok fra 1699 har det vært tradisjon at kirkens salmebok også har inneholdt en bønnebok, gjerne kalt *En liten bønnebok*. Selvsagt har det også vært utgitt utgaver uten bønneboken, men det har alltid vært mulig å få en salmebok med bønnedelen.

Liturgikommisjonens arbeid

Under arbeidet med Norsk Salmebok ble det tidlig fremholdt at denne tradisjonen måtte fortsette. Likevel kom arbeidet med en bønnebok sent i gang. Forslaget til Norsk Salmebok (NOU 1981:40) inneholdt ikke noen bønnebok, men saken er nevnt i innledningen (s. 9):

"En liten bønnebok"

Siden Kingos salmebok (1699) har alle offisielle salmebøker utgitt i Danmark og Norge hatt et bønnebok-tillegg, hvor det særlig har vært lagt vekt på morgen- og aftenbønner og på bønner ved særlige anledninger.

De gamle "Bønner ved særlig eller huslig Andakt" fra Landstads og Hauges salmebøker ble på en gjennomgripende måte revidert av Gustav Jensen i 1915. Han håpet at hans lille bønnebok ville gi "uttrykk for det væsentlige kristne mennesker har at bede om".

Erfaringene har vist at Gustav Jensens vakkert formede bønner har betydd mye for mange mennesker, det gjelder ikke minst bønnene på høytidsaftner; og flere av de kortere bønner må vel regnes som perler i den kristne bønnelitteratur. Vi regner det som en selvfølge at bønnebok-tradisjonen blir opprettholdt også i fremtidige norske salmebokutgaver.

Liturgikommisjonen har tatt opp arbeidet med revisjon av "En liten bønnebok". Når dette forslag er ferdig, vil det bli lagt frem som egen delutredning.

Arbeidet med bønnebokforslaget ble utført av Rune Birkeland, Svein Ellingsen, Anne M. Brodal og Åge Haavik. Deres forslag ble behandlet av Liturgikommisjonen. Det kom riktignok aldri til å bli fremlagt som egen delutredning. Men Verbum utga i 1983 på eget initiativ et lite bind med tekster og kollekter etter de nye ordningene for høymessen (1977) og tekstrekkene (1978). Her tok de med forslaget til bønnebok. Forordet omtaler dette slik:

Den lille bønneboken er enda ikke formelt godkjent, men forlaget har likevel valgt å ta med liturgikommisjonens *Forslag til En liten bønnebok*. Liturgikommisjonen tar gjerne imot kommentarer til forslaget før sluttbehandlingen av det.

Så er det bare å håpe at tekst- og bønneboken igjen vil finne sin plass i mange menneskers daglige andaktsstund.

For gruppen som hadde utarbeidet bønnebokforslaget, var det en hovedsak at

en ved siden av bønner for og fra vår egen tid måtte ta vare på så mye som mulig av Gustav Jensens meget særegne bønnespråk - selv om det var klart at transformeringen til en ny tid ikke ville bli lett.

De første reaksjonene på bønnebokforslaget var relativt positive. Men ganske snart bredte den vurderingen seg at forslaget likevel ikke holdt mål. Det ekstraordinære Bispemøtet som sluttbehandlet salmeboken i februar 1984, sa ikke noe forløsende ord om bønneboken. Departementet bestemte da at salmeboken skulle gis ut uten videre forsinkelser, og hvis man ikke hadde noe bønneboktillegg, fikk salmeboken i første omgang komme uten. Slik ble det.

Juvkams arbeid

Bispemøtet bestemte senere at en bønnebok burde utarbeides av én person. Biskop emeritus Per Juvkam ble anmodet om å påta seg dette oppdraget. Juvkam hadde gjennom bibeloversettelsesarbeidet vist at han hadde en usedvanlig finslepen stilsans. For å utnytte hans stil best mulig (og som et bidrag til den språklige likestillingen!), ble det også bestemt at han skulle utforme bønnene på nynorsk, og deretter skulle han selv oversette dem til bokmål.

Biskop Juvkam gjennomførte arbeidet i en prosess som både ble meget lang og svært krevende. Å formulere bønner for andre er å gi av sitt innerste på en måte som gjør at man blir veldig sårbar. Bønnetekstene ble gjennomgått i flere omganger av ulike komiteer, som - i alle fall etter Juvkams vurdering - uttalte seg i ulike retninger.

Da arbeidet omsider var ferdig, viste det seg at salmeboksalget hadde sviktet dramatisk i forhold til det som hadde vært forventet. Verbum satt derfor med så stor lagerbeholdning at man ikke fant det økonomisk forsvarlig å utgi en ny utgave med bønnebok. Bønneboken ble derfor i 1991 utgitt som separat bok med samme format og utstyr som Norsk Salmebok. Dette var noe Juvkam selv fant meget utilfredsstillende. Han mente nemlig at Bønneboken burde vært utformet vesentlig annerledes når den skulle fungere som separat samling, i forhold til de krav som måtte gjelde når den skulle inkluderes i salmeboken.

Samme år (1991) ble det også utgitt en liten utgave av Kirkeårets tekster, også den med samme format og utstyr som Norsk Salmebok. Her ble på biskop Juvkams initiativ Liturgikommisjonens forslag tatt med.

Når det gjelder mottakelsen og vurderingen av Juvkams bok, er det ikke lett å danne seg et klart og tydelig bilde. Boken led utvilsomt en vanskelig vei ved at den kom nesten samtidig med Den katolske kirkes bønnebok (1990). Denne er langt mer omfattende, har bønner fra hele tradisjonen, større variasjon mellom det ordrike og det kortfattede, og den har nok også et langt tydeligere islett av

vår egen tid. Det er grunn til å anta at denne bønneboken har en ikke ubetydelig utbredelse også i vår kirke, og at dette går på bekostning av den utbredelse *Bønnebok for Den norske kirke* ellers ville hatt. På den andre side er den sistnevnte utsolgt, og mange har lært seg å bli glad i den.

Nemnd for gudstjenesteliv

NFG har behandlet denne saken flere ganger, se sakene NFG 15/99, 25/99 og 54/01. I sine første overveielser drøftet NFG de vanskeligheter vi er kommet opp i fordi den bønneboken som ble utarbeidet og vedtatt til salmeboken, aldri har blitt inkludert i noen salmebokutgave. Senere har NFG gitt disse rådene:

1. NFG mener KR bør anbefale Verbum å utarbeide en ny bønnebok til salmeboken. Ved siden av de to som foreligger i vår kirke – Bønneboken og En liten bønnebok - foreligger også Bønnebok for Den katolske kirke (1990). Denne, som kom omtrent samtidig med Bønneboken, har også fått en betydelig utbredelse i vår kirke. Mye av innholdet i denne kan være aktuelt når vi skal få en bønnebok i salmeboken.
2. Når det skal settes sammen en ny bønnesamling til bruk i vår salmebok, bør disse momentene overveies: Klassiske bønner (for eksempel Frans av Assisis bønn), bønner fra hele kirkens bønnetradisjon, bønner for barn og unge, bønner med det verdensvide perspektiv, bønner fra den verdensvide kirke, bønner fra den keltiske tradisjon, bønner for ukedagene, bønner med pilegrimsperspektiv, bønner med vår tids variant av det økologiske perspektiv.
3. Bønnene bør ha forskjellig stil og språklig nivå.
4. Like viktig som bønner er det å få med ulike liturgier i NoS. NFG vil da særlig peke på disse liturgiske ordningene: Høymesse, Barsedåp, Nøddåp, Kort ordning for nøddåp, Konfirmasjonstidens gudstjenester, Morgensang, Aftensang, Kveldsbønn, Vigsels, Gravferd fra kirke, Jordpåkastelse, Båreandakt, Urnedsettelse, samt Trosbekjennelsen, Herrens bønn og Velsignelsen. (NFG 25/99)

Kirkerådet

På grunnlag av innstillingen fra NFG gjorde Kirkerådet følgende vedtak (sak KR 15/00):

1. Kirkerådet anbefaler for Verbum at en salmebok med tillegg utgis så snart dette er praktisk mulig.
2. Kirkerådet anbefaler videre at det i tillegget inngår en bønnebok-del, som utarbeides på bakgrunn av den foreliggende "Bønneboken", "En liten bønnebok" og andre aktuelle kilder.
3. Kirkerådet slutter seg til Nemnd for gudstjenesteliv når det gjelder innhold, stil og språk i en slik ny bønnebok – samtidig som det

forutsettes at tidligere salmebøkers linje med morgen- og aftenbønner og bønner ved særskilte anledninger, foruten det beste fra Gustav Jensen-tradisjonen, videreføres.

4. Kirkerådet slutter seg til Nemnd for gudstjenesteliv når det gjelder en liturgi-del som kan være tjenlig for hjemmet, som forberedelse til og deltakelse ved gudstjeneste og kirkelige handlinger, ved hjemmebesøk og på annen måte.
5. Kirkerådet ser det som ønskelig at en katekisme-del (svarende til Den svenska Psalmboken, der det siste av tilleggene er Den lille katekismen) gis plass i tillegget.
6. Kirkerådet antar at vanlig prosedyre for liturgisaker følges i denne saken.
7. Kirkerådet overlater til administrasjonen, i samarbeid med Verbum, å nedsette en arbeidsgruppe.

Dette førte til at det ble nedsatt en Bønnebokgruppe (BBG) med følgende sammensetning:

Finn Wagle (leder), Kari Leine Balog, Øystein Bjørdal, Oskar Stein Bjørlykke, Sunniva Gylver (var bare med i oppstarten), Einar Andreas Weider, Paul Erik Wirgenes, Anne Kristin Aasmundtveit.

Einar Andreas Weider og Anne Kristin Aasmundtveit ble sekretærer for gruppen.

BBG satte seg som målsetning å være ferdig med sitt arbeid i januar 2002. Tanken var da at en ny utgave av Norsk Salmebok skulle være ferdig til 1. søndag i advent 2002.

Etter en foreløpig rapport fra arbeidet behandlet Kirkerådet saken på nytt under Kirkemøtet 2001 (sak KR 65/01). Et nytt moment i saken var da beskjed fra Verbum om at lageret av standardutgaven av Norsk Salmebok sannsynligvis ville være tomt i løpet av sommeren 2002.

Kirkerådet gjorde da følgende vedtak:

- 1 a. Ved utgivelse av ny salmebok, eventuelt med tillegg, forutsettes det at det er Kirkemøtet som treffer endelig vedtak på bakgrunn av høringsprosess og uttalelse fra Bispemøtet.
- b. Ved utgivelse av senere tillegg til salmeboken, er det Kirkerådet som treffer tilsvarende vedtak på samme bakgrunn (som nevnt under a).
- c. Tilleggsdelen i nyutgivelsen av Norsk Salmebok med følgende tillegg:
Bønnebok, et

mindre utvalg liturgier og Luthers lille katekisme, behandles som forsøkssak (jf.

Salmer 1997).

2. Kirkerådet anbefaler at praksis med å utgi Norsk Salmebok i separate utgaver (bokmåls- og nynorsk) med felles salmedel fra nr.1-866 videreføres, og at tillegget som foreligger gis samme målform som salmedelen fra nr. 867 og utover.

3. Så langt det er mulig, må en unngå å komme i en situasjon der Norsk Salmebok ikke kan leveres, fordi den er utsolgt fra forlaget. Arbeidet med tilleggsdelen i den nye utgaven av Norsk Salmebok forutsettes å følge en tidsplan som gjør det mulig at den nye utgaven kan foreligge til nytt kirkeår, 1.søndag i advent 2002.

4. Ved høringsfristens utløp overlates det videre arbeidet med saken til en redaksjonskomite bestående av representanter for arbeidsgruppen, for NFG, for forlaget og Kirkerådet. Redaksjonskomiteen oppnevnes administrativt.

Høringsprosessen

Høringsdokument

BBG hadde sitt forslag ferdig i januar 2002, og det ble sendt ut på høring 4. februar 2002, med høringsfrist 1. april 2002. Det høringsmaterialet som er kommet inn, kan oppsummeres slik:

Generelt

Tilbakemeldingene er gjennomgående positive. Særlig kommenteres:

- Stor bredde i utvalget av bønner. Fra forskjellige tradisjoner og tider i kirken. Fra vårt eget land og fra andre deler av verden.
- Språklig og tematisk god variasjon, fra de helt enkle, rett på sak, til de mer poetiske
- Nye bønner med temaer spesielt utformet for vår tid.
- Bygger positivt på intensjonen om salmeboken som hjemmets bok også i vår tid

A Overordnede synspunkter til helhet og innhold.

Temaer / problemsstillinger som aktualiseres av høringsuttaalelsene:

✓

Omfang

✓

Forholdet Nynorsk – Bokmål

✓

Forholdet bønn og dikt/andakt

✓

Kildehenvisning til hver enkelt bønn?

✓

Enkeltoverskrifter. Bør det droppes? Eller være helt gjennomført?..

✓

Målgruppe. Særlig spørsmålstegn ved om barn og ungdom inkluderes?

✓

Katekismen. Eget tillegg, eller integrert?

B Utvalg av emner/områder

✓ Tematikk som mangler.

Bla. nevnes:

- Globale perspektiver, forbruk og rettferd og lignende.

- Aktuell tematikk for barn og ungdom ("Her handler det om barn som noe en *har, får* eller *savner*. Men barn er også noe veldig mange mennesker *er*")

- Studenter

- "det okkulte..", nyreligiøsitet osv.
- Fra samisk tradisjon
- Mer om miljø, bla. for luften, forurensing...

✓

Overskrifter, struktur og innledninger til kapitlene.

Bla. nevnes:

- "Ordet og ordene" er flere høringsinstanser kritisk til

- Gjennomføringen av småoverskrifter? Forvirrende når noen har og andre ikke har. Hører de neste bønnene inn under forrige under-overskrift? (Jfr. f.eks 264-266)

- Alle bønner bør ha egen overskrift for å lette tilgjengeligheten

- Innledningene til hvert kapittel. For belærende? For lite poetiske? (Flere kommenterer dette, se bla. høringsuttalelsene side 16 og side 27 siste avsnitt)

- Bønner man ber for seg selv, og bønner man ber for andre, bør skilles - Slik at man kan finne frem til det man leter etter.

✓

Henvisning til salmer etter bønnene (Se svært mange forslag side 45-48)

✓

Dagsbønnene og Kirkeårsbønner – bør dette være med?

✓

Hjemmet

Bl.a kommenteres

- Svært positiv intensjon

- Mot sin hensikt at alt skal "sakraliseres." Er dette mer et "pedagogisk grep om hjemmet" enn et behov? Mange av merkedagene har allerede godt formulerte bønner i sine liturgier. Og det finnes gode salmer som isteden bør henvises til for mange av disse dagene
- Er "hjemmet" for snevert forstått i forhold til den virkelighet vi lever i
- Savner bønn for den dagen ungdom flytter hjemmefra
- Savner Bønn for dem som ikke har noe hjem (Se forslag s 14)
- Savner bønn som tematiserer vold og mishandling i hjemmet

C Synspunkter på utvalg og oppsett av liturgier

- Problematisk å ikke vente på Gravferd og Vigsal
- Er noen av ordningene for spesielle?
- Forslag til andre ordninger som bør med
- Ordning for Nattverd utenfor Høymessen
- Salving av syke (Flere etterlyser dette)

Høringsutvalg

I tråd med Kirkerådets vedtak i sak KR 65/01 punkt 4 oppnevnte Kirkerådets administrasjon følgende høringsutvalg (HU):

Tore Kopperud (leder), Kari Leine Balog, Åge Haavik, Vivianne Johnsen, Finn Wagle og Anne Kristin Aasmundtveit.

På grunn av de stramme tidsrammene som det ble nødvendig å operere med, viste det seg i praksis umulig for Vivianne Johnsen (NFG) å delta. Et forsøk på å få gruppen forsterket med Bent Reidar Eriksen førte heller ikke frem.

Anne Kristin Aasmundtveit og Åge Haavik har gjort sekretærarbeidet for HU. På grunn av tidspresset har det vært nødvendig å gi sekretærene forholdsvis vide fullmakter til å ta hånd om redaksjonelle detaljer i henhold til de prinsipper HU har vedtatt. Det materialet som nå legges frem for Bispemøtet, er ikke fullført i så måte. Særlig gjenstår det ennå mye arbeid med kildeangivelser og et temaregister. Arbeidet vil heller ikke være fullført når Kirkerådet får det til endelig behandling i juni. HU forutsetter derfor at fullmaktene til sekretærene gis gyldighet helt frem til ferdiggjøringen i

Verbum.

Høringsutvalgets arbeid

I utformingen av den versjonen av tilleggene til Norsk Salmebok som HU nå legger frem, har HU lagt følgende synspunkter til grunn:

Navn

HU går inn for at bønnetillegget skal hete *En liten bønnebok*. Med dette navnet tar en opp igjen den gamle tradisjonen fra Kingos salmebok av. Men HU legger også vekt på at dette er en sakssvarende tittel. Det som legges frem, er en bønnebok av begrenset omfang, og det må det være når den skal inn i en salmebok som i seg selv har et betydelig omfang. For HU har dette vært et hovedprinsipp ved vurderingen av materialet. Dette er det også viktig å ha klart for seg ved vurderingen av HU's forslag. En kan ikke forvente å finne alle temaer som i og for seg er aktuelle, dekket her.

Gjennom arbeidet har både BBG og HU sett behovet for at denne bønneboken suppleres med en mer omfattende samling i form av en separat bok. Den norske kirke trenger noe i retning av Den katolske kirkes bønnebok. Dette er imidlertid et helt annet prosjekt, som må løses på sin måte og til sin tid.

Målformer

Et annet hovedprinsipp for HU har vært at bønnetillegget i sin helhet skal foreligge på enten bokmål eller nynorsk. Dette er i tråd med det synspunkt Kirkerådet har gitt uttrykk for i tidligere vedtak, men det bryter med BBG's opplegg. Dette prinsippet har derfor store konsekvenser. En vinner mye plass på denne måten.

Unntatt fra dette prinsippet er *norske originaltekster* som har en tydelig litterær form. De vil bli stående i sin originale målform i begge versjoner av bønnetillegget.

Å dekke det *samiske* behov lar seg ikke gjøre i denne sammenheng. Dette må det sørges for egne bøker til, og det er viktig at dette arbeidet gis gode kår. Men det samiske elementet i den norske virkelighet skal være synlig også her. Til dette er det valgt å ta med Herrens bønn på de tre offisielle samiske språkene.

Liturgitillegget

Mange grunner kunne tale for å utsette saken. Men da behovet for en bønnesamling i salmeboken åpenbart er meget stort, og da dette ikke under noen omstendighet skal være den store altomfattende bønneboken, mener HU at boken avgjort bør gis ut nå. Dette er ytterligere nødvendig, fordi NoS altså må trykkes opp igjen.

Av denne grunn må det liturgiske materialet tas om det er nå. Det innebærer et moment av foreløpighet. Vi er de facto inne i en fornyelse av de kirkelige handlinger. Arbeidet med ny ordning for Gravferd er allerede kommet langt. Det skal etter planen legges frem for årets kirkemøte. Arbeidet med Vigseler påbegynt med neste års kirkemøte som horisont. Det er i høy grad aktuelt å ta stilling til å gå videre med dåpsliturgien.

Alle disse ordningene hører til det liturgiske materiale som det i første rekke vil være naturlig å finne i salmeboken. HU har derfor valgt å ta med en parafraserende og omtrentlig gjengivelse av det omrisset disse handlingene kan ha. De elementene som er viktigst og som med høy grad av sannsynlighet vil inngå i alle tenkelige utgaver av disse kirkelige handlingene (f.eks. dåpsbefalingen), er derimot gjengitt med sin nøyaktige ordlyd.

Høymessen og tidebønngudstjenestene gjengis som fullstendige ordninger, men redigert ut fra menighetens synsvinkel. Den viktigste horisonten for dette utdraget av liturgier er hjemmet. De viktigste liturgiske ordningene bør generelt være tilgjengelig i hjemmet, og ingen bok er nærmere til å være hjemmets bok enn salmeboken. Særlig viktig vil det være å kunne ha dette materialet tilgjengelig i forbindelse med hjembesøk knyttet til dåp, vigsel og gravferd.

Den lille katekismen

Det kan ofte være behov for en kortfattet fremstilling av den kristne tro, både for å få kjennskap til innholdet i troen, og for å kunne praktisere den. I den lutherske kirke har *Den lille katekisme* vært den viktigste sammenfatningen av hva troen innebærer. I tråd med Kirkerådet s vedtak er derfor Luthers lille katekisme, det vil si partene I-V med skriftemålsordningen, tatt med som eget tillegg, i den redaksjonelle form som er vedtatt av Bispemøtet. Det kan nevnes at katekismen inngår på samme måten i Den Svenska Psalmboken.

Nettopp nå gjør kirken seg klar til en gigantisk satsing på dåpsopplæring. Det krever stor kreativitet når det gjelder metodikk og hjelpemidler, men fremdeles er katekismen en grunnbestanddel. I en tid som i praksis ikke legger for dagen særlig tro på å betjene seg av utenat læring i pedagogikken, er det desto nødvendigere at tilgangen til denne klassiske sammenfatningen av den evangeliske tro er enkel. Og selv om det nok gjenstår mye arbeid for å gjenvinne den plassen salmeboken bør ha i hjemmene og skolen, så er denne uten sammenligning den kanalen som når lengst ut med katekismen.

I tillegg til at katekismen fremtrer som et eget tillegg, inngår stoff fra katekismens ulike parter tilrettelagt for bønn i bønnebokdelen.

Minne- og trøsteord

Det er en gammel tradisjon å ha med en samling minne- og trøsteord i bønnebøker og salmebøker. Til grunn for dette ligger lang erfaring. I situasjoner hvor det er særlig behov for påminnelse om den trøst Guds ord gir, er det ikke alltid en bibel er for hånden. Og hvis den er det: Hvor skal vi lete? Hva skal vi ta frem?

Aller flittigst har vel kapitlet med minne- og trøsteord vært brukt ved sykeleier og dødsleier. Når vi skal hjelpe hverandre i tunge tider, og ikke minst i den siste nød, er det godt å kunne finne noen av de stedene i Bibelen hvor trøsten i evangeliet om Jesus Kristus tilsies oss direkte.

Denne bruken har vært ledestjerne for utvalget av bibelord som bringes videre i dette lille kapitlet. Men det å kjenne disse kjerneordene har sin store verdi i alle situasjoner. I Bibelens ord er svaret på mange av våre bønner allerede gitt. Derfor er det alltid nyttig for den som ber å ha kjente og kjære bibelvers i tankene.

Justeringer i forhold til høringsdokumentet

HU har forsøkt å synliggjøre enda tydeligere relasjonene mellom salmebokens ulike deler. Dette søkes blant annet gjort ved å ta inn *salmesitater* som har bønnens form, blant de øvrige tematiske bønnene. Under mange av bønnene gis det også henvisninger til salmevers. Gjennom et presist valg av slike pregnante linjer kan det åpnes dører til salmene.

HU har ønsket at bønnedelen skulle være mer direkte tilrettelagt for *konfirmanter*. Dette tilsier at det må være mulig å åpne boken og peke på noe som kan passe for nettopp denne aldersgruppen. Men HU har også sett det som nødvendig generelt sett å legge mer vekt på *barn og unge* i utvalget og tilretteleggingen av bønnestoffet.

Hvem er denne bønneboken for? Den er først og fremst *hjemmets bok*. Det er horisonten både for utvalg og utforming av bønnene. I det hele tatt håper både KR og Verbum å nå hjemmene med denne nye utgaven av Norsk Salmebok.

Når det gjelder innsiktningen på hjemmet og hjemmenes behov, har BBG lagt et godt grunnlag. Men noen av de endringene HU har gjort, er styrt av ønsket om en enda mer direkte tilrettelegging for hjemmet.

Dette gjelder også liturgiene. Boken er ikke ment som menighetens gudstjenestebok. Det som er aktuelt i hjemmet, både hjemmets eget andaktsliv

og hjembesøk fra menigheten, er styrende både for utvalg av og redigering av liturgiene.

Selv om en "liten" bønnebok ikke på noen måte kan være heldekkende, har HU likevel forsøkt å hente inn svakt representerte emner.

HU har også ønsket i noe større grad å kunne "be med Bibelen" ved å aktivisere *bibelstoff* i bønnedelen.

Noen av medlemmene har også sett det som en målsetning å få med noe mer av arven fra Gustav Jensen og Per Juvkam.

Overskrifter og kildeanvisninger

Såvidt mange av tekstene hadde en *overskrift* at HU har funnet det naturlig å utstyre de aller fleste slike. Hensikten er selvsagt å gjøre det lettere å finne den riktige bønningen. Men hensikten er også å få til et samspill. En veltruffet overskrift kan *åpne* for teksten.

Om *kildeanvisningene* er det meget ulike meninger både i utvalgene og blant høringsinstansene. HU er av den oppfatning at den anonyme gjengivelsen av bønnene, som noen taler meget sterkt for, forutsetter en viss jevnhet i tekstene. BBG har valgt annerledes. Tekstene er meget disparate, og delvis må de sies å gi samlingen et ganske litterært preg. Det innebærer at samlingen inneholder bønnetekster som det vil være helt avgjørende å vite opphavet til. Skal bruken av bønningen bli meningsfull, må en kunne se med en gang hvem en nå låner ord fra og ber sammen med. Selv om en absolutt kan tenke på flere måter om kildeangivelsenes berettigelse og nytte, mener HU at BBG i realiteten har avgjort spørsmålet i og med utvalg og sammensetning av samlingen. Kildeangivelse står derfor under hver enkelt bønn.

For å unngå å gjenta noen navn i utrengsmål, er bønner av nålevende forfattere isteden angitt med navnet på den *boken* de er hentet fra.

Noen av tekstene er å betrakte som et fellesarbeid av BBG. Slik vil det alltid være når en gruppe arbeider sammen i en slik prosess. Dette er ikke særskilt angitt.

Kildeangivelsene må likevel suppleres med et *register* bak i boken.

Til de redaksjonelle prinsippene hører også at *Amen* er utelatt av teksten.

Emneregister

For at brukerne skal kunne finne frem til de riktige bønnene mener HU at det bør utarbeides et emneregister. Det må ikke være noen konsekvent registrering av ordforekomster, men noe som kan vise vei til temaer som er

viktige for bruken. Dette gjenstår det ennå å utarbeide.

Bispemøtet

Bispemøtet behandlet det fremlagte forslag til bønnebok og andre tillegg til NoS på sitt møte i Oslo 28. mai 2002. Bispemøtet sluttet seg i all hovedsak til forslaget. Bispemøtets vedtak innebærer følgende endringer:

1. Bønneboktilleggets navn bør ikke være *En liten bønnebok*, men *Bønneboken* eller lignende.
2. Samtlige bønner bør ha overskrifter. De få som nå mangler egen overskrift, bør få slike.
3. Bønnene skal ikke være signert. Alle opplysninger om opphav og kilder skal flyttes til et register bak i bønnetillegget.
4. Bønn nr. 88 (etter nåværende nummerering) *Litani i en velferdsstat* utgår.
5. Bønn nr. 268 *Ufrivillig barnløshet* flyttes fra kapitlet **Foreldre** til kapitlet **I sorg**.
6. Kapitlet **Kirkeårsbønner** suppleres med bønner for dager som trenger å styrkes. Bispemøtet peker særlig på *Askeonsdag* og *St. Hansaften*. Forutsetningen er her at dette er mulig å få til uten å hindre fremdriften av saken.

Til punkt 6 kan det gis to kommentarer. For det første er den nåværende innretning av kirkeåret med sine tekster og kollekter relatert til St. Hans *dag*, idet det som i KIRKEÅRETS TEKSTER heter "Sankthans (Jonsok)" dateres til 24. juni. Det bør derfor overveies om en eventuell ny bønn bør utformes til dagen eller til St. Hansaften, som feires med bålbrekking 23. juni. For det andre har *Bots- og bededag* tidligere i prosessen vært nevnt på samme måte. Hvis det skal utformes supplerende kirkeårsbønner, bør også denne være med.

Ferdiggjøringen

Det gjenstår fremdeles detaljer å ta stilling til. HU er av den oppfatning at de to sekretærene vil kunne danne det nødvendige bindeleddet mellom høringsmaterialet og de besluttende organer på den ene side og forlaget på den andre. De bør derfor gis den fullmakt som er nødvendig for at det skal være mulig å ha den nye utgaven av Norsk Salmebok ferdig til 1. søndag i advent dette året.

